

[Automatisk tekstet av Autotekst med NB Whisper. Kan inneholde feil.]

[SPEAKER_00]

Du hører nå en podkast fra Universitetet i Stavanger.

[SPEAKER_01]

Det fins knapt en vanskeligere jobb enn å være forelder.

Du skal lytte, forstå, være varm og nær.

Men du skal også sette grenser.

Si nei, og gjerne mer enn du vil.

Nei til mer skjerm.

Nei til flere aktiviteter.

Bare generelt nei.

Nei til ting barnet veldig gjerne vil, men ikke bør.

Den siste tida har det vært mye debatt om at foreldre er blitt for ettergivende, noe som flere mener gir store konsekvenser og påvirker barnehage og skole.

Men har vi foreldre egentlig blitt for redde for å sette grenser?

Og må vi velge mellom å forstå barnets følelser og være en tydelig voksen?

Velkommen til denne liveinnspillingen av podkast-serien Læringsmiljø i skole og barnehage.

Mitt navn er Maria Gilje Strand, og med oss i dag har vi universitetslektor Linne Tangen fra Læringsmiljøsentret UiS.

Velkommen, Linne.

[SPEAKER_02]

Takk.

[SPEAKER_01]

Du, jeg lurer litt på ... For denne siste tida har jo vi foreldre fått mye av skylden for problemene i norsk skole, med for eksempel de dårlige PISA-resultatene.

Lærer Sigurd Madland sier til Aftenbladet at foreldrene er hovedgrunnen til at lærerenes jobb er blitt vanskeligere.

Sanna Sarroomaa står på Debatten på NRK og sier at norske foreldre må bli strengere for å unngå at barna blir 'amøber som tisser på seg'.

Du er kanskje ikke enig i retorikken og alt Sanna Sarroomaa sier, men du mener at hun kanskje har et poeng i at barn trenger strengere, eller tydeligere, voksne.

Kan du utdype hva du mener? Hva har hun har et poeng i?

[SPEAKER_02]

Jeg syns det er interessant når så mange nikker anerkjennende til Sanna Sarroomaa på Debatten.

Og det peker kanskje mot et bilde og en tendens i samfunnet at noe er ute av balanse.

[SPEAKER_01]

Men hva er det som er ute av balanse, tenker du da?

[SPEAKER_02]

Jeg tenker at foreldre, eller voksne, i dag er kanskje blitt for ettergivende.

De er redde for å bli upopulære.

De er redde for å såre barnet.
Vi snakker mye om barns følelser.
Men vi må også snakke om hvordan de skal utvikle seg til å passe inn i samfunnet.
For det er det som er målet.
At disse barna skal bli dugelige mennesker.

[SPEAKER_01]

Du nevner her Linne ettergivende, men kan du forklare litt?
Jeg vet at det finnes flere sånne voksenstiler.
Ettergivende er en av dem.
Men hva er ettergivende voksenstil, og hva er de andre stilene?
Eller motsatte av ettergivende?

[SPEAKER_02]

Diana Baumrind skisserer opp fire oppdragerstiler.
Hvor vi har den autoritære, som betyr at man har lite varme, men mye krav.
Og så har vi den forsømmende, som verken har krav eller varme.
Og så har vi den ettergivende, som har mye varme, men kanskje litt lite krav.
Og så har vi den optimale, som er den autoritative.
Hvor man har varme og krav.
At man balanserer det.
Og at der er kanskje de beste utviklingsmulighetene for et barn.

[SPEAKER_01]

Du mener at strenghet nesten er blitt et skjellsord.
Hvor går da grensen fra det å være streng og det å være autoritær?
Er det det samme?

[SPEAKER_02]

Nei, det er ikke det samme.

[SPEAKER_01]

Kan du forklare forskjellen?

[SPEAKER_02]

Vi voksne må tørre å stå i de grensene vi setter, og skal gjøre det med varme.
Du må kunne si nei til et barn og opprettholde det neiet, også hvis barnet protesterer.
Så kan vi diskutere hva som er strengt og ikke strengt.
Men det å være en tydelig og varm voksen, det trenger barn for utvikling.
Utviklingspsykologisk, så er ikke barn utviklet til å bære konsekvenser.
Hjernen er ikke klar for å forstå konsekvensene av de valgene man tar.

[SPEAKER_03]

Ja.

[SPEAKER_01]

Men det er dette her med å være litt redd for å si nei.
Føler du litt at det er der det ligger for oss foreldre?
Og i så fall, hva er vi så redde for med å si dette nei-et?

[SPEAKER_02]

Jeg tror mange er redde for å si nei.
Det er ikke lett å være foreldre i dagens samfunn.
Du får råd i alle retninger.
Det er influensere, det er fagekspert.
Ved å gjøre et Google-søk for "foreldrerollen", så får du alle mulige råd som
peker i alle mulige retninger.
Så det å ...
Tørre å si nei-et og stå i det at du får protester fra barnet.
Høylytt, synlig.
Og kanskje man er redd for at andre dømmer deg ut fra det.
Så ja, jeg tror at noen er redd for å si nei.
Men så forstår de heller ikke konsekvensene av å oppdra barn uten regler.
Og det må man forstå.

[SPEAKER_01]

Hva er de konsekvensene?

[SPEAKER_02]

Vi vet at vi som mennesker trenger å innordne oss i fellesskapet.
I samfunnet.
Og vi skjønner det ikke bare sjøl.
Vi fødes ikke med sosial kompetanse.
Det må læres, akkurat som matte, norsk og engelsk.
Og det er det foreldre og skole og barnehage må samarbeide om.
Vi trenger hverandre.

[SPEAKER_01]

Ja.
Men jeg vet at du har skrevet et blogginnlegg òg nylig.
Der skriver du òg at grensesetting har fått et ufortjent dårlig rykte.
Det er litt av budskapet i det.
Hva legger du i det?

[SPEAKER_02]

Jeg tenker at grensesetting har blitt en sånn autoritær ... At man er redd for å
være autoritær og sette grenser.
I dagens samfunn skal vi snakke om barns følelser.
Vi skal ta hensyn til barns følelser.
Vi skal validere barns følelser.
Men det å validere barns følelser, det er å bekrefte at det du kjenner nå, det er
rett for deg, men det er ikke nødvendigvis rett for omverdenen.
Jeg syns at Zemir Popovac sier det veldig fint i en artikkel som heter 'Valdering
på avveie'.
Hvor han sier noe om at hvis barn aldri får oppleve frustrasjon, så fratar vi dem
mulighet til utvikling.
Fordi at vi voksne må kunne si ja.
Det er dumt, og du blir sint når jeg sier nei til skjerm.
Det har du rett til, men det blir fortsatt nei.
Sånn at barnet etter hvert forstår reglene.
Hvis ikke så blir det sånn at uansett hva de gjør, så er den følelsen riktig, og

omverdenen må tilpasse seg.

[SPEAKER_01]

Men litt på dette med grenser.

Forstår barn alle grensene som blir satt?

Må vi forklare hvorfor vi setter denne grensa til barnet?

[SPEAKER_02]

Har du noen tanke om det?

Jeg tenker ikke at det er så svart-hvitt.

Det kommer helt an på alder.

Men idet vi får inn medbestemmelse, spesielt kanskje i lovverket og opplæringsloven, så tror jeg at noen tenker at barn skal også kunne forhandle om ...

Regler om følelser der hvor de egentlig ikke kan forhandle om det.

Så det å forklare til en viss grad er lurt, men alt kan ikke forklares.

Noen ganger er et nei et nei.

[SPEAKER_01]

Og da må de akseptere det.

Men jeg lurar litt på ... Mange foreldre, iallfall jeg, føler på det ... Og jeg tror mange andre òg gjør det samme, at det er mye som skal skje.

Det er mye aktiviteter.

Og mange barn kommer hjem etter en lang dag på skole, og gjerne også på SFO.

Og så skal de rett over til lekser eller aktiviteter.

Jeg lurar på om vi voksne har fylt opp barnas liv med for mye ting.

For mye aktiviteter.

[SPEAKER_02]

Det er i hvert fall sånn at det er mer aktiviteter nå enn det var før.

Jeg tror ikke hovedproblemet er fotballtreninga eller korps.

Det er at det er kanskje for mye.

Det er ikke noe rom til å hvile.

Og så utvikler barn seg i aktivitet og i stimuli.

Men hjernen vår trenger også å hvile for å lade.

Og vi lever i et samfunn som går fort hele tida.

Så både voksne, foreldre ...

Og barna trenger at hjernen er innom og lader litt innimellom.

Og det betyr ikke øya på skjerm.

Før satt man kanskje og kikket ut av et bussvindu og bearbeidet ting, og lot tankene hvile.

Det er da vi bearbeider inntrykk.

Nå gjør vi ikke det lenger.

Nå har vi hendene ... Nå ser vi på skjermen.

Så det å forsøke å leve litt roligere ...

Det tror jeg er et viktig poeng.

Fordi at barndommen, den skal leves sammen med foreldrene sine.

[SPEAKER_01]

Og da må vi tilbake til det med nei igjen, kanskje.

Si nei til enda flere aktiviteter.

Kanskje bare være hjemme og kjede seg?

Se hva som skjer.

Men jeg lurar litt òg på dette med foreldrenes ansvar.

Det er jo mange som skylder på foreldre i denne debatten.

Men er det litt fare for at vi gjør foreldrene til syndebukker for problemer som kanskje går på samfunn?

Og undervisning og skoledelen?

[SPEAKER_02]

Jeg tror at det er en farlig fallgrube å gå i å fordele skyld i denne debatten.

For det er det samme for skylda den som har den, pleier jeg å si.

Men ...

Foreldre og skole og barnehage må samarbeide.

Det er foreldrene som er primærvoksne i barns liv, som skal begynne denne jobben til at de blir dugelige mennesker, gode samfunnsborgere.

Og så etter hvert så overtar barnehage og skole.

Så sammen så kan de få til mye bra istedenfor å peke på hverandre.

[SPEAKER_01]

Så du tenker at skole og foreldre trenger hverandre, og at det er godt samarbeid? Ja.

Men hva kan da skolen forvente av foreldrene, sånn helt konkret?

[SPEAKER_02]

Skolen kan forvente at foreldrene formidler hva de forventer av sine unger.

At de er snille med andre, at de hører på læreren, at de gjør leksene sine.

Og innordner seg skolehverdagen.

Og at de er gode med medelever.

Eller andre barn.

[SPEAKER_01]

Så du er enig med Sanna Sarroomaa der òg, med at de skal gjøre lekser?

Så du er enig med henne i en del ting?

Men jeg lurar òg på dette med ... Jeg tenker på robuste barn som veldig mange av oss foreldre har veldig lyst å få til.

Ofte er det kanskje litt misforståelse av hva det egentlig er.

Og det går litt inn i disse tingene vi snakker om.

Kan man få til et barn som er trygt, men robust?

Går det an?

[SPEAKER_02]

Jeg tror det er litt misforstått.

Man tenker at man skal gjøre ungene hardere, og det må de tåle.

Og så handler det ikke helt om det.

Barn må erfare at noe er vanskelig, og stå gjennom det sammen med en trygg voksen.

Og ikke ta bort den følelsen av validering av følelser.

For hvis barn aldri opplever ...

Hvis vi tar bort alt det som er vanskelig, så blir livet vanskelig siden.

For de kommer til å møte på utfordringer.

Og de må finne løsningsstrategier.

Og det å gjøre de robuste er jo nettopp det at de skal tåle motgang.
Og stå trygt i det.
Og det trenger de voksne som hjelper seg med.
Men det betyr ikke at vi skal tøffe de opp eller gjøre de hardere.

[SPEAKER_01]

Det er kanskje det som skal til for å skape robuste og trygge barn?

[SPEAKER_02]

Ja.

[SPEAKER_01]

Det er jo det med ... Igjen, som jeg sa innledningsvis, det er veldig vanskelig å være forelder.
Hvordan kan vi vite når vi skal hjelpe barn når det er vanskelig?
Når skal vi hjelpe, og når skal vi la dem prøve sjøl?

[SPEAKER_02]

Ja, det er et godt poeng.
Og da er det en fin regel som heter følg barnet hvis mulig.
Ta tak når nødvendig.
Det betyr jo det at vi ikke skal gå bak dem til enhver tid og aldri la de falle.
Vi skal la de øve.
De må også øve.
Men når det blir farlig, da tar vi tak.
Og da må vi kanskje rydde litt i de grensene vi har, da.
Er grensene for danning?
Er grensene livsviktige eller er grensene praktiske?
Hvem er de grensene praktiske for?
Er det for meg eller for barnet?

[SPEAKER_01]

Rett og slett rydde litt i de grensene og gå litt gjennom dem sjøl?

[SPEAKER_02]

Ja, det tror jeg vi voksne kan gjøre.
Det kan jeg kjenne på meg sjøl som forelder.
Sier jeg nei bare for å si nei?
Eller har det en funksjon?
Eller læreren som diskuterer den evinnelige vannflaska opp og ned på pulten,
hvorfor har vi den regelen?
Er det fordi det er praktisk for læreren?
Eller fordi det er praktisk for eleven?

[SPEAKER_01]

Men på den andre sida er vi så opptatt av å gjøre barnet vårt robust at vi undervurderer den tryggheten som de òg trenger?

[SPEAKER_02]

Ja, kanskje.

[SPEAKER_01]

Det trenger kanskje litt mye trygghet òg?

[SPEAKER_02]

Barn trenger trygghet.

Og i motsetning til retorikken til Sanna Sarromaa, som er ganske hard, så trenger de voksne de kan stole på.

Voksne som er trygge og varme.

Og ved å være en trygg voksen så betyr det at du kan si det nei-et.

For da forstår barnet at noen hjelper meg, noen organiserer hverdagen for meg, og sørger for at jeg er trygg når jeg tar beslutninger som ikke er trygge.

Er du med på den?

[SPEAKER_01]

Ja.

[SPEAKER_02]

Vi vet jo at når babyene er bitte små, så krabber de ut, og så snur de seg sånn litt.

Og da sjekker de egentlig om det er trygt eller ikke.

Og så venter de på den bekreftelsen.

Det er sånn vi også må tenke med de større ungene.

Vi må lese tegnene deres.

Er det trygt eller utrygt?

Og så må vi være den trygge.

Vi må stoppe dem når de gjør noe som ikke er bra for dem.

[SPEAKER_01]

Man vil jo at de skal ende opp med å bli robuste, ta gode valg, forhåpentligvis, men føle seg trygge i det.

[SPEAKER_02]

Ja, og det må læres.

Vi må lære ungene våre regler.

Vi må lære dem sosial kompetanse, vi må lære dem empati.

Og det må vi gjøre i skole og barnehage sammen med foreldrene.

[SPEAKER_01]

Dessverre avslutningsvis, for vi må runde av.

Du har vært enig med en del av de tingene som Sanna Sarromaa har sagt.

Kanskje ikke retorikken og måten hun sier det på, og kanskje ikke hele innholdet, men noen ting.

Men i forhold til dette med at foreldre er blitt for ettergivende, er det sant?

[SPEAKER_02]

Jeg vet ikke om det er sant, men jeg vil at foreldre skal være klar over at det vil ha konsekvenser å ikke hjelpe barn å sette grenser.

Hvis et barn får ja til det meste det spør om, så vil det bli vanskelig når det barnet er 15 eller 18, for sånn er ikke livet.

De vil møte et nei, og de trenger å møte et nei når de skal ut i arbeidslivet.

[SPEAKER_01]

Du er kanskje ikke "fan" av tre råd, men jeg utfordrer deg på det.
Hvis du skal gi foreldre tre helt konkrete råd for å få tryggere, men samtidig mer robuste barn, hva ville det vært?

[SPEAKER_02]

Nummer én ... Tør å være den voksne.
Nummer to, det er å tåle barns frustrasjon uten å vike på krava dine, men å være like rolig og varm.
Og nummer tre ...

[SPEAKER_01]

Ja ... Hva er det? Være en autoritativ voksen?

[SPEAKER_02]

Ja. Men du må huske at den innsatsen du legger som foreldre, vil betale seg når disse ungene blir store.
Og de trenger noen ferdigheter for å fungere i et demokrati.

[SPEAKER_01]

Godt sagt.
Men da vil jeg òg utfordre deg sånn siste nå på tampen.
Hvis målet er, som jeg tenker det er for mange av oss foreldre, å få et barn som føler seg trygt, men òg tåler motgang ... Hvis du skal gjenta litt, hva er da den viktigste jobben vi foreldre må gjøre for å få til det?

[SPEAKER_02]

Vi må tørre å være voksne, vi må tørre å sette grenser og tåle frustrasjon.
Men samtidig være rolige og varme og romme hele barnet, da.

[SPEAKER_01]

Det å sette grenser handler altså ikke om å være strengest mulig, eller om å få barnet sint, lei seg, eller at de skal synes at du er skikkelig urimelig.
Det at du som voksen setter grenser, kan faktisk gi barnet ditt trygghet.
For som Line Tangen her er inne på, vi foreldre setter jo grenser av en grunn.
Og barna våre, de skal lære ting hele tiden.
Etter hvert skal de klare mer sjøl, og da vil vi at de skal ta gode valg.
Men også at de skal klare å stå i det som er vanskelig.
Og fram til da, trenger de oss voksne som både støtter dem, og tør å si nei når det trengs.
Takk til deg som så eller lytta til denne live podkast-innspillinga.
Og takk til deg, Line Tangen, som var med i studio som gjest her i dag.
Tusen takk.

[SPEAKER_00]

Du har hørt en podkast fra Universitetet i Stavanger.